

Етнопсихични особености на социалните качества на студенти

Павлина Лазарова

***Ethnopsychological characteristics of social qualities of the students:** In the article are presented results from testing the social qualities of the group of students from Bulgarian and Turkish ethnicity in Schumen University "Ep. K. Preslavski ". Giessen –test was applied. An attempt was made to establish the impact of the ethnicity on the social qualities of the students. A number of important dependences among the scales of the questionnaire about students from both ethnicity have been found out. The received regression models reveal the cause-result relations between the scales in the test in both ethnicity.*

Key words: Individual social qualities, Giessen-test.

ВЪВЕДЕНИЕ

Актуалността на изследването на социалните качества е свързана със съществуващите различия между хората по отношение на тяхното взаимодействие със средата, ролевите взаимоотношения, способността за изграждане на трайни и афективно ангажирани връзки и т.н. Тези различия се засилват от етнокултурните традиции, в които се развива личността.

Целта на изследването е да се установят етнопсихичните особености на социалните качества на група студенти от българския и турския етнос, обучаващи се в Шу „Еп. К. Преславски”.

Хипотези:

1. Допуска се, че развитието на социалните качества на студентите в двата етноса е различно.
2. Предполага се, че съществуват статистически значими зависимости между социалните качества и етноса.
3. Допуска се, че всяко едно от социалните качества влияе върху останалите по различен начин в двата етноса.

Задачи:

1. Да се изследва развитието на социалните качества на студентите в двата етноса.
2. Да се потърсят статистически значими зависимости и различия между социалните качества и етноса.
3. Да се установи как всяко едно от социалните качества влияе върху останалите в двата етноса.

Приложен е Гийсън-тест [1] за диагностика на някои социални качества на личността, обединени в шест биполарни скали (социален резонанс, доминантност, интрапсихичен контрол, основно настроение /биотонус/, способност за контакт и общуване и социална потентност). (табл. 1)

Табл. 1
Гийсън-тест

№	Право твърдение	Степен	Обратно твърдение
1	Имам впечатление, че в сравнение с другите съм по-нетърпелив.	3 2 1 0 1 2 3	съм по-търпелив.
2	Мисля, че повече търся общуването с други хора.	3 2 1 0 1 2 3	повече отбягвам.
3	Склонен съм повече да ръководя другите.	3 2 1 0 1 2 3	повече да бъда ръководен.
4	Една промяна на външните	3 2 1 0 1 2 3	би го повлияла твърде слабо.

НАУЧНИ ТРУДОВЕ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ - 2011, том 50, серия 6.2

№	Право твърдение	Степен	Обратно твърдение
	условия на живота ми силно би повлияла на психичното ми състояние.		
5	Имам впечатление, че рядко се занимавам с мои вътрешни проблеми.	3 2 1 0 1 2 3	често мисля за себе си, за здравето си, за преуспяването и отношението с хората
6	Смятам, че съм склонен повече да съдържам гнева си в себе си.	3 2 1 0 1 2 3	да го отреагирам по някакъв начин навън
7	Струва ми се, че за мен е от значение да превъзхождам другите	3 2 1 0 1 2 3	никак не се интересувам дали ги превъзхождам
8	Не съм страхлив	3 2 1 0 1 2 3	държа се твърде страхливо
9	Струва ми се, че ме ценят и са доволни от работата ми	3 2 1 0 1 2 3	не ме ценят и не са доволни от работата ми
10	Мисля, че имам голямо доверие в хората	3 2 1 0 1 2 3	нямам доверие в хората
11	Лесно давам външен израз на обичта си	3 2 1 0 1 2 3	трудно, съдържам се.
12	Повече отбягвам по-тясна връзка с друг човек.	3 2 1 0 1 2 3	повече търся.
13	В сравнение с другите съм доста пестелив	3 2 1 0 1 2 3	не съм пестелив, с „широки пръсти” съм
14	Рядко се чувствам потиснат.	3 2 1 0 1 2 3	често
15	Не съм много склонен да се жертвам за другите	3 2 1 0 1 2 3	склонен съм
16	Трудно печеля симпатии.	3 2 1 0 1 2 3	лесно
17	Не ми е трудно да се свържа с някой за дълго време.	3 2 1 0 1 2 3	много ми е трудно
18	Понякога послъгвам малко.	3 2 1 0 1 2 3	държа на истината
19	Изглеждам повече отворен.	3 2 1 0 1 2 3	повече затворен
20	Изглеждам по-млад от връстниците си	3 2 1 0 1 2 3	изглеждам по-стар
21	Струва ми се, че не обичам много реда /разхвърлян съм/.	3 2 1 0 1 2 3	държа на реда
22	Често имам разправии /недоразумения/ с другите хора.	3 2 1 0 1 2 3	рядко се случва това
23	Не получавам достатъчно зачитане, уважение, признание.	3 2 1 0 1 2 3	получавам достатъчно
24	Мисля, че сам си създавам много трудности в живота поради амбиции, усърдие.	3 2 1 0 1 2 3	не си усложнявам живота с излишно престараване
25	Трудно се сближавам с непознати хора	3 2 1 0 1 2 3	лесно се сближавам
26	Имам по-богата фантазия от другите хора	3 2 1 0 1 2 3	по-бедна е.
27	Не отдавам голямо значение	3 2 1 0 1 2 3	отдавам голямо значение

№	Право твърдение	Степен	Обратно твърдение
	на външния си вид		
28	Съвместната работа с други хора ми се удава трудно.	3 2 1 0 1 2 3	лесно се сработвам с хората
29	Много рядко си отправям упреци и самообвинения.	3 2 1 0 1 2 3	постоянно
30	Струва ми се, че бих могъл да дам много обич на партньора си.	3 2 1 0 1 2 3	не бих могъл
31	В сравнение с другите съм твърде отстъпчив.	3 2 1 0 1 2 3	обичам да се налагам.
32	Сравнително рядко съм загрижен и обезпокоен за другите хора	3 2 1 0 1 2 3	доста често
33	Трудно отстоявам интересите си, трудно си пробивам път.	3 2 1 0 1 2 3	добре ми се удава, „пробивен” съм.
34	Изживявам любовните си чувства по-силно от другите.	3 2 1 0 1 2 3	по-слабо
35	Мисля, че имам много добри артистични способности.	3 2 1 0 1 2 3	нямам артистични способности.
36	Мисля, че общо взето ме преценяват като по-силен характер.	3 2 1 0 1 2 3	преценяват ме като по-слаб.
37	Много трудно мога да бъда привлекателен за другите.	3 2 1 0 1 2 3	много лесно
38	Не се затруднявам, ако трябва да се занимавам продължително с една и съща работа.	3 2 1 0 1 2 3	много се затруднявам, губя търпение, омръзва ми
39	Чувствам се прекалено скован, сдържан, трудно се отпускам пред хората,	3 2 1 0 1 2 3	лесно се отпускам
40	В отношенията с другия пол съм доста свободен	3 2 1 0 1 2 3	доста стеснителен

Материали и методи

Изследвани са 112 студента: 64 от българския и 48 от турския етнос от Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски”.

За анализ на резултатите са използвани следните статистически методи:

1. Хи-квадрат (Chi-square tests) за търсене на връзка между две качествени променливи.
2. Т-тест (T-tests) за търсене на статистически значими различия между средните стойности на един и същ показател в две отделни групи.

3. Регресионен анализ за изследване на причинно-следствените отношения между скалите.

Резултати

Анализът на резултатите от въпросника на Гийън сочи, че при студентите от българския етнос преобладават позитивен социален резонанс (53.1%), склонност към подчинение (68.8%), понижен интрапсихичен контрол (65.6%), прояви на хипомания (51%), нагласа към затвореност в общуването (53.1%) и социална потентност (75%).

На лице са статистически значими зависимости между етноса и интрапсихичния контрол ($P=0.0001$), и основното настроение ($P=0.002$).

Установени са следните значими зависимости между скалите на въпросника:

1. Социален резонанс и основно настроение ($P=0.002$).
2. Доминантност – подчиненост и способност за контакт и общуване ($P=0.036$), и социална потентност ($P=0.004$).
3. Интрапсихичен контрол и основно настроение ($P=0.003$), и социална потентност ($P=0.0001$).
4. Основно настроение и способност за контакт и общуване ($P=0.013$).

Резултатите от регресионния анализ показват, че социалния резонанс силно се влияе от социалната потентност ($\beta = -0.615$).

Интрапсихичният контрол се влияе от основното настроение ($\beta=0.413$), способността за контакт и общуване ($\beta=0.254$) и склонността към доминантност или подчинение ($\beta = -0.267$).

Детерминанта на основното настроение е интрапсихичния контрол ($\beta=0.461$).

Факторите, които дават отражение на способността за контакт и общуване са интрапсихичния контрол ($\beta=0.340$) и склонността към доминантност или подчинение ($\beta=0.253$).

Въздействие върху социалната потентност оказва социалния резонанс ($\beta = -0.615$).

При студентите от турския етнос са отчетени негативен социален резонанс (54.2%), склонност към доминиране (58.3%), висок интрапсихичен контрол (66.7%), прояви на хипомания (54.2%), нагласа към отвореност в общуването (58.3%) и социална импотентност (58.3%).

На лице са следните значими зависимости между скалите на въпросника:

1. Социален резонанс и доминантност-подчиненост ($P=0.0001$), интрапсихичен контрол ($P=0.0001$), основно настроение ($P=0.0001$), способност за контакт и общуване ($P=0.001$), социална потентност ($P=0.0001$).
2. Доминантност – подчиненост и способност за контакт и общуване ($P=0.0001$), социална потентност ($P=0.009$).
3. Интрапсихичен контрол и основно настроение ($P=0.001$), способност за контакт и общуване ($P=0.011$).
4. Основно настроение и способност за контакт и общуване ($P=0.013$), социална потентност ($P=0.046$).
5. Способност за контакт и общуване и социална потентност ($P=0.0001$).

Върху социалния резонанс най-силно влияние оказва склонността към доминантност или подчинение ($\beta=0.410$).

Склонността към доминантност или подчинение се повлиява от интрапсихичния контрол ($\beta=0.444$) и социалния резонанс ($\beta=0.436$).

Детерминанта на интрапсихичния контрол е склонността към доминантност или подчинение ($\beta=0.418$).

Факторите, които дават отражение върху способността за контакт и общуване са: социална потентност ($\beta=0.335$), основно настроение ($\beta= - 0.294$) и интрапсихичен контрол ($\beta= - 0.262$).

Върху социалната потентност дава отражение способността за контакт и общуване ($\beta=0.371$).

Резултатите от Т-теста показват, че има статистически значимо различие между проявата на склонност за доминантност или подчиненост ($\text{Sig.}=0.004$), интрапсихичен контрол ($\text{Sig.}=0.001$) и социална потентност ($\text{Sig.}= 0.000$) в българския и турския етнос.

Обсъждане

За българите студенти е характерно, че усещат признание и зачитане от средата, уверени са в своя личен чар и привлекателност, могат да печелят симпатии, имат способност за самоутвърждаване. Предпочитат да се подчиняват, не са агресивни, проявяват търпение, стремят се към приспособяване и покорност. Склонни към разточителство и прахосничество, "артистична", бохемска разпиляност, стремят се към удобства и удоволствия, готови са да украсят и игнорират истината, склонни са към лъжа. Промените във външните условия на живот не им влияят силно, не мислят често за своите вътрешни проблеми, рядко се самоупрекуват и самообвиняват. Проявяват лека предпазливост към околните, сдържаност при изразяването на чувствата си, слаба жертвоготовност, затвореност и изживяване на любовните чувства. Търсят контакт с околните, имат чувство за превъзходство, предпочитат дълготрайните връзки, имат богато въображение, способни са да обичат силно, усещат сигурност в хетеросексуалните контакти.

Взаимодействието им със средата може да се подобри при развитие на способността за изграждане на трайни и афективно ангажирани връзки, способността за обич, общуване и сигурност в хетеросексуалните контакти, както и за активно конкуриращо поведение, предполагащо самодверие.

Отношението към парите, реда, истината и амбициите се променя в зависимост от промените в биотонуса, в нагласата "доверие-недоверие" в общуването и в авторитарните роливи взаимоотношения.

Промени в биотонуса могат да настъпят в зависимост от отношението към парите, реда, истината и амбициите.

Нагласата "доверие-недоверие" в общуването се повлиява от отношението към парите, реда, истината и амбициите, както и от авторитарните роливи взаимоотношения.

Промените във взаимодействието със средата може да окажат благотворно влияние върху способността за изграждане на трайни и афективно ангажирани връзки, способността за обич, общуване и сигурност в хетеросексуалните контакти, както и за активно конкуриращо поведение, предполагащо самодверие.

За студентите турци е присъщо, че не усещат признание и зачитане от средата, не са уверени в своя личен чар и привлекателност, не могат лесно да печелят симпатии, нямат добре развита способност за самоутвърждаване. Проявяват агресивност, импулсивност, своенравност, стремеж за надмощие. Те са пестеливи, педантично подредени, амбициозни свръхусилия, усърдни и добросъвестни, точно и стриктно се придържат към действителността. Премените във външните условия на живот не им влияят силно, не мислят често за своите вътрешни проблеми, рядко се самоупрекуват и самообвиняват. Те са открити, недистанцирани, отзивчиви, доверчиви и жертвоготовни, открито дават израз на обичта си, изживяват по-непосредствено и по-силно любовните си чувства. Рядко търсят контакт с околните, нямат чувство за превъзходство, нямат богато въображение, усещат притеснение в хетеросексуалните контакти.

Взаимодействието им със средата може да се подобри при развитие на способността за изграждане на трайни и афективно ангажирани връзки, способността за обич, общуване и сигурност в хетеросексуалните контакти, както и за активно конкуриращо поведение, предполагащо самодоверие.

Авторитарните роли в взаимоотношения се повлияват от промените в отношението към парите, реда, истината и амбициите и способността за изграждане на трайни и афективно ангажирани връзки, способността за обич, общуване и сигурност в хетеросексуалните контакти, както и за активно конкуриращо поведение, предполагащо самодоверие.

Отношението към парите, реда, истината и амбициите се променя в зависимост от промените в авторитарните роли в взаимоотношения.

Нагласата “доверие-недоверие” в общуването се повлиява от способността за обич, общуване и сигурност в хетеросексуалните контакти, както и за активно конкуриращо поведение, предполагащо самодоверие, промените в биотонуса и от отношението към парите, реда, истината и амбициите.

Промените в нагласата “доверие-недоверие” в общуването може да окажат благотворно влияние върху способността за изграждане на трайни и афективно ангажирани връзки, способността за обич, общуване и сигурност в хетеросексуалните контакти, както и за активно конкуриращо поведение, предполагащо самодоверие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Развитието на социалните качества на студентите от двата етноса е различно. Някои от качествата зависят от етноса, а други – не зависят.

Установени са статистически значими зависимости и статистически значими различия между изследваните характеристики и за двата етноса.

Получените регресионни модели разкриват причинно-следствените отношения между социалните качества в двата етноса. Те определят как и в каква степен всяко едно от социалните качества се повлиява от останалите. В двата етноса социалните качества си влияят по различен начин и тези различия трябва да се вземат под внимание при работа със студентите.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Карагъзов, И. (2005). Психологическа диагностика на отклоненията в развитието и поведението на детето и юношата. Шумен, 268-269

За контакти:

Гл. ас. д-р Павлина Лазарова, Катедра “Психология”, Шуменски университет “Епископ Константин Преславски”, тел.: (054) 830-322 (221), e-mail: p_o_l_i@abv.bg

Докладът е рецензиран.